

ספר "בני חיים" מאת אוריאל הודפס מתוך אוצרות התורה עמוד 5

סימן ו

עוד שנים נזל ללא מחיר, אך הערמה בשתפות דבריו היתה הערמה בדרכן מחירי ולפיכך המוקים בהם מחירי כבדים גם נגד דאורייתא ישיש מ"ת הכל ודאי לא מחירי דאגה לכאורה לייך לבסוף החילוק מ"ש דקבולת מותר דלדמי עבד ובכבוד יום אסור נזחל נמי דלדמי עבדור להרעו שטרסו וכן בלחם מותר בלחם בכבוד לימים ואינו מנגול לו זמן דלדעת דשכרו קטביו ואיכס לכאורה אין חילוק בין קבולת לשטרות דאם הוה מיוחד לו שבת ויום לא מיוחד לו שבת דוקא ובלחם זה ליחא דרבי במשם דמותר לחי' במיוחד לו שבת משום פסידא כמבואר במדרשו ואיכס אסור בכבוד יום רק בקבולת וזה אינו מיון כיוון דמשום פסידא מותר ביחד לו שבת בקבולת גם בכבוד יום יהי מותר דלדעת דשכרו עבד אך בלחם החילוק מבורר דהנה אסור לנגול אסור גם משום שלוחות לחימה כאשר הירכתי כתי' לו משום דמחו בשלותו כמבואר בהמש' בהפסידא אם כן בלחם העכו"ם עושה בקבולת אינו עושה מדר שלוחות רק שיש לו חלק בזה העסק דברך איתן קומה בשבת בלי ואיכס עושה רק מלכאכו ומלחמך הישראל מחילה נעשה אבל בכבוד יום שפיר הוה שלוחו לעשות היום מלחמך ימי משום שישלם לו שכירות מותר לשלם בשכירות לעשות מלחמך בשבת קבלנות אינו עושה דעתה הישראל כלל רק לחלקו אבל בכבוד יום שוה רק דעתה הישראל ורק הישראל ישלם לו שכירות ומשום אסור בכבוד יום (וזה שמונה בשלוחות אחרת הוא משום ששכר רק עבד עלחו הנכרי שישלם לעשות בחול מלחמך אחרת בשכירות הוסיפה עליו קרל) ואיכס לפי דלא לא מחירי הערמה בשתפות הנכרי ש"ס הנכרי שלוחו לא הישראל בדבריו אינו עושה דלדעת דרבי כלל דלא עלתה בלגו לזו רק משום הישראל עושה כל הילחמך והישראל יתן לו עבד זה חלק מה לערמה אבל בלחם העכו"ם אינו עושה רק לשינוי ושלוחות הישראל ומשום אסור הערמה כיו דבריו אינו עושה בשביל חלקו כדוע לכל ומחו בשלוחו ויפטר עבד כדבריו בהעברה ביד הנכרי אם לא יחשוב יתנו לו עשרים ר"ח איכס לא איכס לו כלל במלחמך שבת בין כך ובין כך יתנו לו שבת ודאי שיעשה כדי שישיבם הרבה זה הערמה בדבריו ידמו לחובל ויבדיל כדמי לא אמרי' דלדעת דרבי קא עבד והנס שהג"ב ז"ל ומבדיל העבד השביה התור כדמיא המשינן עס ויראה דעס ה"י בלחם שישלם ישיבו עבד וגם בלחם כמה כדבריו דברך בזה ולא התיר מלחמך דלדוריתא ישיש שהחמור מדר ולכן אין להחיר זה מקום אולם כ"ל שישלם לעשות התיר עבד זה שישכירו לחיה פדיון חת הבכוריהו וכל המאכאריהלוק ומכור לו בעד כך משינוי עבד שינוי עס השוכר שכרו להיווסם בשום ישינוי המה ובעלמם יתגבר הכל ואיכס כדמיא ודאי אין שום חשש כלל דהוי שכירות יתמכר נמור וישכירו בלחם סך שרלו להשכיר וזה לא הוי הערמה כלל ולאכס לאחז בלחם וזמן השכירות ואחרו להשוכר שישלם להם מעותיהם או שיקחם כולם מהמאכאריהלוק והמאכס בעד חובש יתנו לו ח' חיה דבר בעד מה שאלו מחשש פתחם ויפול להם הוי' והמאכאריהלוק הנשארם בעד חובש אין חשש כלל וזה היתר ברור בלא שום פקפוק ורק מראית העין שיער כמבואר דקיימל דגם בשכירות אם נקרא שמו עליו אסור להשכיר כמבואר בלחמיהם מ"ת במקום פסידא שמו ובפטר כהנא שוכר דהנינן כן המיתרם עפ"י גדולים בבמה מקומום אין שיער מ"ש עס במקום הפסד מותר בזה אופן ששכרתי לפע"ד אולם בלחם אסורי בני כפי ששעמתי ממי ענינים וישיב טעמיהו פה אשר להם בחי מלחמך הוי' הרבה ועולה לכך דב ואחרו בפירוש שאין צורך גדול לעסוק בשבת במלחמך ואחרי מהם שטעה פ"ח בשבת עפ"י מלן דהו' שהחיר לו ב"א לפני בחרתה יקום איש ויפא' שכירותם בלא מזה חיי' חיי אשר אין לשער לכן אסורי בני רחל אשר לפע"ד וכדמורה ע"ס :

סימן ז

תשובה אודות מניח האוראדעס והגוטער ללכדי בשבת לשבת
בסם מלחא. דע קך יודידי שטענדיג לא ערלע של לבי
להחור נגד התפוסה בשש והשם לאיסור מפני מראית עין. ועם
ההיכר חפני כדי שלא יבא לידי איסור מחוק שבהל על חמיו
מלשם החיוה הנאונים ומבואר במהדרי ובני לא מלחא איש לרשוה
שדבר זה לנדלו הראשונים שלפנינו שאינם נחם מותר מלא בדי
המה רשעים להחור בחכם ומטעם לא אנו הפעוטים וחלקי בין
המה לבטחים בודלי לא ניתן להאמר כאשר יבואר לפנינו איש.
ולכן לא תהדמי לשום אדם בהיות מניח. אך זה לא נכחי כאשר
נכון

דער שרייב און א סך אנדערע ספרים אויף דער שפראך

אי גם דברים אחרים, ואם הקונים הם עכו"ם או גם ישראלים ואז אדע מה לדון בזה.
ולע"ע אברכו בברכת ש"ק ידידו מוקירו
י. י. וויינבערג

סימן כב

ב"ה יום ד' תצוה תרצ"ו ברלין

ידידי היקר הרב הג' מהר"ד אוקס שליט"א אבר"ק ליפציג
אחרי"ש כת"ר באח"ר

מכתבו קבלתי ומפאת טרדותי העצומות להשיב על שאלות נחוצות בענין עגונה נתאחרתי להשיב לכת"ר ואתו הסליחה.

וע"ד נידון כת"ר, בודאי שצדק, שדומה הוא בכל הפרטים למ"ש בשו"ת מלמד להועיל או"ח סי' ל"ד ובמטה לוי סי' י"ח, וכל מה שכתב במלמד להועיל בתור סניפי היתר שמורים בנידון של כת"ר * וגם סברתי של בעל מטה לוי, שכתב בסוף תשובתו, שאם נאסר עליו ליקח חלק מן הרינוח עי"ז נתן שכר למחללי שבת ויהא החוטא נשכר, עי"ש, וגם מה שכתב כת"ר בסוף מכתבו, שבלא"ה יחלל השותף שבת — גי"כ דבריו צדיקים, ובפרט לפי מה שכתבתי בהערותי לספר מטה לוי הנ"ל לחלק בין הושטת יין לגזיר ואבר מן החי לנכרי, ששם שייך המושג דכתרי עברי דנהרא, משא"כ בנותן לתוך פיו, עי"ש מה שהוכחתי מדעת התוס' פסחים כ"ב ע"ב ושם באו הדברים מקוצרים, יעיין כת"ר בגמרא וימצא הדברים מבוארים ומפורשים, שהרי רא"ת והגמרא שם מדקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ורגילים לפרש שכוונת הגמרא שבלשון לא יושיט נכלל המושג דקאי בתרי עברי דנהרא, וזה אינו מבין, ולפי פירושי הכוונה כך היא: מדקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן כמו ברישא גבי ה' נדור מן הכהן, ובע"כ משום דברישא מיירי בנתינת מתנה, כמ"ש: תן לי ואוכלנו וכו', ובזה לא בעינן קאי בתרי עברי דנהרא, משא"כ בסיפא דמיירי שהאבר מן החי הוא של הנכרי ויש רק איסור בהושטה ולכן דוקא בקאי בתרי עברי דנהרא, וא"כ דברי התוס' כתובים ממש בגמרא והגמרא סמכה על רישא דתוספתא בהוכחתה, ולא כמו ששגה, במח"כ, בעל מטה לוי לומר שנעלמה מהגמרא דברי התוספתא, עי"ש ותרזה נחת, וכבר קלסוהו גדולי הדור לפירושי זה.

* הנידון הוא באחד שהלוח כסף לחבירו בהיתר עסקא,
ואח"כ נודע שהלוח עישה עסקים גם בשבת, והמלוה שאל אם

יותר לו לקחת חלקו ברינוח שהוקצב לו.

איתנייהו, שהרי העכו"ם משתדלים לקפח פרנסת היהודים ולהפסיד את רכושם ועל ידי שותפותו עם העכו"ם הוא מציל ענף פרנסה, וד"ל, ייודע אני כי יש לחלק בין הנושאים ולא אמרתי זאת אלא בתור רמז אל הרעיון הכללי שהתירו הו"ל במצבים מיוחדים, והנה מצד הדין מותר בשותפות העכו"ם בהתנו מתחילה שיהי' שכר שבת לעכו"ם לבדו ושכר יום ראשון לישראל לבדו, ומכש"כ שמותר אם העכו"ם נוטל לעצמו שכר שבת והשאר חולקין ביניהם, שזה מותר אף בלא התנו, כמבואר בש"ע סי' רמ"ה, ולצאת מידו כל הספיקות והפקפוקים טוב לעשות שטר שותפות באופן כזה:

1. ישראל פלוני ועכו"ם פלוני שותפים בכל העסק,

הישראל מקבל, למשל, תשעים וחמשה אחוזים מכל הרינוח שבכל חמשת ימי השבוע (ב', ג', ד', ה', ו') והעכו"ם נוטל חמשה אחוזים מהרינוח של חמשת הימים.

2. החנות פתוחה חמשה ימים בשבוע וחלוקת הרינוח כנ"ל, אם השותף העכו"ם רוצה דווקא

לפתוח את החנות ביום השבת — יוכל לעשות כן, הרינוח של יום השבת שייך כולו להעכו"ם, אם לא יהי' אפשר לחשוב את חשבונות הרינוח של הימים, או אם השותף העכו"ם לא ירצה להיכנס בחשבונות, אז מחויב הישראל לתת לו שביעית הרינוח.

את שטר השותפות יעשו בלשון אשכנזית ובחתימת עדים ובאופן מועיל עפ"י דינא דמלכותא, ומאחר שכתב כת"ר שאי אפשר לעשות בערכאות ובפרסום, נ"ל שיש להקל בזה, ומה גם שהוא חומרא בעלמא, שהרי אני סומכים על הכלל דגוי מפעא פעי, כמו שכתב בשו"ת מהר"ם שיק סי' צ"ז עפ"י המבואר ביד"ד סי' ס"א סעיף כ"ח, שבעכו"ם שותף אינו צריך לרשום, שעכו"ם מודיע לכל, והוא מבואר בחולין דף קל"ג, עי"ש, ומכש"כ בימינו, שהעכו"ם בודאי מפרסם שהוא שותף כדי למשוך את הקונים, כידוע, וד"ל.

והנה כל הנ"ל הוא רק לענין איסור שבת, שמותר מעיקר הדין בשותפות עכו"ם עפ"י התנאים המבוארים בש"ע, משא"כ לענין סחורה בדברים אסורים, כגון נבלות וטריפות, שלזה לא מהני שותפות עכו"ם, ועיין בספר משמרת שלום סי' קי"ז אות ש', שהביא דברי האחרונים בזה, והמתירים לא התירו אלא באם העכו"ם עושה שלא בידיעת הישראל, או מותר לקבל חלק הרינוח, משא"כ בנידון דידן, שכל המסחר הוא רק ממכירת בשר טריפה אין להתיר ע"י שותפות, ורק ע"י שטר מכירה אפשר להתיר, ולכן יואל נא כת"ר להודיעני אם המסחר הוא רק ממכירת בשר טריפה

נכרי. הוצאות מפועלים ועלעקטרי וכל הדברים שבבנין ושכר תשמישי הכלים וכן שכר המקום יתחשב לפי כל יום ויום לכל אחד מה שישתמש בו.

סימן נז

נוסח זכרון דברים שכתבתי להתר קבלת הזמנות עבודה בשבת

זכרון דברים שהותנו בין מר יהודה ישראלי ובין מרת נכרית בדבר מה שמרת נכרית הנ"ל מקבלת מאנשים הזמנות (ארדערס) לנקיון ומוסרת למר יהודה ישראלי הנ"ל.

א) שמר יהודה ישראלי הנ"ל נתן לה רשות בחנותו שתוכל לקבל שם ההזמנות שיתנו לה בשכר אי דאלאר לחדש וכבר שלמה בעד שנה.

ב) שמרת נכרית הנ"ל אינה רשאה למסור ההזמנות שתקבל לשום אדם אלא למר יהודה ישראלי הנ"ל.

ג) שמר יהודה ישראלי הנ"ל צריך ליתן לה בעד כל הזמנה ט"ו סענט.

ד) מר יהודה ישראלי הנ"ל ערב לה שיהיה לה מזה לא פחות מחמשה דאלארן לשבוע ובאם יהיה יותר שייך לה והחשבון יהי' בכל ארבעה שבועות שאם יהי' לה פחות מעשרים ישרלים לה ואם יהיה יותר יהיה לה ולא יוכל להחשיבם לה על שבועות האחרים וכ"ן נעשה ברצון הטוב משני הצדדין ובתקיעת כף ובקגא"ס ביום ... בשבת ... בחדש ... שנת ... פה ...

סימן נח

נוסח שטר מכירה שכתבתי עבור משק חקלאי בשביל איסור שבת באופן ומקום שיכולים לעשות

ח"י דלמטה תעיד עלי כמאה עדים כו"נ איך שמכרתי במכירה גמורה וחלוטה להא"י זר נכרי את הקרקע של המשק (פארם) שלי ערך שלש מאות אקער, לבד הבנינים שהם הבית שאני דר בו עם ב"ב והרפתים לבהמות ועופות ולכלים ומקום הבנינים והחצר שביניהם וכן בגין הסקול (בית ספר) נשארו שלי, במקח עשרים אלף דאלארן, וגם מכרתי לו את כל הכלים הנצרכים לעבודת הקרקע שהם הטראקטור וכל הצריכים לעבודה וגם השני סוסים שיש לי במקח שלשה אלפים דאלארן

הנכרי ויהיה ניכר בהפנקסים כמה היה ריוח ביום השבת ויו"ט כדי שיהיה אפשר כשיקפידו לעשות חשבון מדויק, ומאחר שהנכרי הנמכר לו הוא עוסק אצלם בחול אם יהיה לו הריוח שמשבת ויו"ט די בעד עבודתו בכל ימות החול וליהודי אסור להרויח מהשבת וגם שהשבת הוא של הנכרי, אבל היהודי יקנה עבורו בעד מעותיו הרי צריך הנכרי ליתן לו ריבית וגם שכר בעד השכירות של הבגין והכלים שמישתמש בפועלים שלו, שבעד זה שייך לחייבו לעבוד בימי החול עבור היהודי ואם הוא פחות יתן לו עד דמי שכירותו. וצריך להשכיר לו הבגין והכלים בחצי שעה קודם השבת וחצי שעה אחר השבת כדי שיהיה בהבלעה. והחשבון של הריוח דשבת צריך שיהיה אפשר להיות מדויק אבל אם הנכרי יסמוך על אומדנא נמי מותר כמפורש בספ"ק דע"ז. וצריך לעשות זה בשטר כתוב בשפת אנגלית שיבין הנכרי.

והנני ידידו,

משה פיינשטיין

סימן נו

נוסח שכתבתי לשטר שותפות עם נכרי להתר עבודה בשבת

בעה"י.

אנחנו הח"מ מר וגברת יהודה ישראלי מצד אחד ומר נכרי מצד שני שאנחנו שותפים בקארפאריישן פלוני הנמצא בעיר פלונית ברחוב אלמוני שיש מזה למר וגברת יהודה ישראלי ע"ה אחווים ולמר נכרי כ"ה אחווים עשינו חווה ביננו אשר כל השבתות וימים טובים שייכים רק למר נכרי ואין למר וגברת ישראלי שום שייכות בימים אלו בין לריוח בין להפסד ושלשה ימים הראשונים מהשבוע שייכים רק למר וגברת ישראלי ואחר יום טוב יהיו מימי החול כנגדם לפי החשבון למר וגברת ישראלי ושאר הימים הם שותפים כל אחד לפי חלקו. והותנה שאם ישאר איוה עבודה ממה שימכור מר נכרי בימי השבתות וימים טובים לגמור בהימים השייכים למר וגברת ישראלי יהיו מחוייבין לגמור בהמקח שיקבעו כפי המלאכה שצריכה להגמר ואם ישאר איוה עבודה ממה שימכרו בימים השייכים למר וגברת ישראלי ובימים שהם שותפים לגמור בימי השבת ויו"ט השייכים למר נכרי אינו מחוייב מר נכרי לעשות כשלא ירצה אבל באם ירצה יהיה רשאי לגמור ויתחשב חשיו כפי עבודת הגמר שסך זה יהיה שייך למר

יום שיש לאסור, וטעם שלא מקפיד אם יבטלו איזה יום ודאי אינו טעם דהא הוא משום דיכול לכתוב לו ביום אחר ואין הישראל מרויח כדאיתא במג"א סימן רמ"ד סק"ד שלא שייך זה כאן, ובכלל הא אף שהמנהל בעצמו יש לו רשות לבטל איזה יום הרי ודאי הוא רק אחר שיראה שיעשה המלאכה שצריכה להעשות וכדכתב גם כתר"ה עצמו, וגם טעמים האחרים דחוקים, אבל למה שכתבתי מותר להגאונים שהוא כטעם המ"מ שנקט הש"ע אף בשכר קצוב לשנה מאחר שכל ההתעסקות הוא על הנכרי והישראל אינו אומר לו שום דעה איך להתעסק בהעסק כעובדא זו שהמנהלים עושין רק לפי דעתם כל זמן שהם מנהלים ואין צריכין לשמוע לו אם ירצה שיעשו באופן אחר, וגם אף אם יש לו רשות לצוות שיעשה הנכרי כמו שירצה גמי מותר כשמניח להנכרי שיעשה רק על דעתו דהא בנתן לנכרי מעות להתעסק בהם הרי בסתמא הוא יכול לצוות לו איך לעשות ומ"מ כיון שהעסק נעשה שרק הנכרי לבדו יתעסק בו לפי דעתו והישראל יקיים תנאי זה ולא יאמר כלום להנכרי מותר, מהטעם שהנכרי הוא הבעלים על המלאכה שזהו טעם היתר האריסות והקבלנות, שזה מותר.

אבל ודאי שצריך שלא יהיה ניכר שהוא לישראל דזהו הפירוש שמסיק הש"ע וכן אין העסק ניכר ממי הוא והוא לשון המ"מ, משום דאם ניכר שהוא של הישראל הרי איכא איסור דמראית עין שיאמרו שהישראל מהעסק הוא שלו מחמת שנתן מעותיו הוא בעלים גם על המלאכה היינו שאף שהנכרי הוא מתעסק הוא עושה על דעת הישראל בעל המעות שא"כ הוי הנכרי רק כפועל ועושה בשליחות הישראל שאסור, כי לפ"מ שכתבתי שמותר אף שלוקחין שכירות קבועה לשנה ליכא המראית עין דאסרו בקבלנות שהוא שמא יאמרו שהוא שכיר יום, אבל איכא מראית עין זה דיאמרו שהנכרי עושה לדעת הישראל בעל המעות והעסק שזה אסור אבל מצד חשש דמראית עין זה אם ידוע דדרך החברות הוא שהנכרי עושים הנהלת העסק רק על דעת עצמו ואין צריכין לשמוע כלום אף למי שיש לו רוב המניות, הרי נמצא שאף אם ידעו שרוב המניות הוא של הישראל גמי ידעו שנמסר להם ממנו לנהל העסק רק על דעתם, שלכן אף שמסתבר שישמעו לו כשיאמר להם, הרי הוא כשמיעה לאיש אחר שנותן עצה טובה ולא כשמיעה לבעלים שזה אינו מגרע מבעלות המנהלים על המלאכה דהנהלת העסק, וגם לבד זה הא ניכר וידוע לכל מזה שבצממו אינו מנהל שמאיוז טעם אינו רוצה להתערב באופן הנהלת העסק וטומך לגמרי על המנהלים שיעשו רק על דעתם דזה ג"כ מותר דהא בעובדא דרמב"ם והש"ע בשם הגאונים שהמעות הוא של הישראל ודאי הא ישמע לו הנכרי המתעסק ומ"מ מותר כדכתבתי לעיל, וגם כל קבלנות

ואריסות כיון שעצם השדה הוא של הישראל הרי ודאי ישמע למה שיאמר לו בעה"ב משום שיודעים שסומכים בקבלנות ואריסות על הנכרי שאף אם ישמע הוא רק כשמיעה לעצה טובה של אחר לגמרי, וגם שברובא לא יאמר כלל כיון שסמך עליו, לכן גם בכאן הוא כידוע לכל שמאחר שאינו מנהל שסומך לגמרי על המנהלים ולא יאמר להם כלום, ואף אם יאמר הוא רק כעצה בעלמא שאחרים מייעצים. ולכן נראה לע"ד שיש להתיר וגם שהוא היתר ברור בלא שום חשש כיון שכן הוא שיטת כל הגאונים ומסקנת הש"ע והנו"כ, ומה שהעיר כתר"ה שכיון שהישראל איש חרד וזהיר מאד יש לו לחוש לחשד עוד יותר מדינא שלכן מיעץ כתר"ה שיקנה פחות ממחצה שאז אף המקורבים וסוחרים גדולים שאפשר שיתחדעו כמה סטאקס לא ידעו שיש לו דיעה לומר כשירצה הוא טוב לרווחא דמלתא.

ולהשתתף עם מחלל שבת בעסק שיהיה פתוח בשבת אף שאותו העסק הוא בערבון מוגבל (קארפארישן לימיטעד) ואין אחריות הפסד על השותף, אלא על הממון המשותף, מכל מקום אין מקום להתיר שותפות זו מטעם זה.

אבל אם הוא צורך גדול יכול לעשות כדן שותפות עם עכו"ם.

והנני ידידי,

משה פיינשטיין

סימן נה

איך לעשות שטר מכירה בשביל היתר עבודה בשבת

מע"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר גדליה פסלדער שליט"א שלך וברכה כל הימים.

הנה בדבר לעשות שטרי מכירה בשביל היתר עבודה בשבת אין דעתי נוחה מזה אף כשהייתי ביוראפ כי הערמה גדולה מזה וגם ברוב הפעמים הוא שלא כדן דהא עכ"פ נשכר משבת באופן שאין הנכרי שייך שיעשה אדעתא דנפשיה ועושה באמת רק אדעתא דבעה"ב להרוחה שלהם שזה באמת אסור, וכ"ש במדינתנו כאן ששמירת שבת בעוה"ר אינו כראוי ויש הרבה פרוצים, ואם יתירו ב"ד מכירה לנכרי יתחלל השבת בפרהסיא שיתלו להקל כו"ע וישבו בחנויות להערים שישב שם רק להשגחה, ולכן בנדון הזה של היהודה, הנכון שיום השבת וימי היו"ט יהיו שייכים רק להנכרי והקנני יהיה בכסף כי קרקע נקנה לעכו"ם לכו"ע בכסף וכל הריח שיהיה מיום השבת יהיה של

אלא בעד יום אחד, וממלא בריבית של הבאנק שהיום מתחיל מחצות הלילה ונגמר בחצות הלילה הרי ליכא שום איסור דאליבא דהודאי איכא ודאי גם שעות דחול ביום ימ'שלמין עבורו ריבית והוי בהבלעה שמותר. ובאיכא תלתא יומי כמו כשיו"ט הוא ביום ה' וע"ש או במוצאי שבת ויום ב' אסור מדין שכר שבת ויר"ט גמי רק יום אחד דהוא כשיו"ט ביום ה' וע"ש אסור ליקח בעד יו"ט שני דבע"ש, ואם יו"ט הוא במוצ"ש ויום ב' אסור בעד יום השבת (ובשני יו"ט של ר"ה אולי יש לאסור בעד יום אחד דהרי הם כיומא אריכתא לרוב הדינים וראוי להחמיר) זהו מה שנראה לע"ד.

ונראה דהשכר דיום האסור שלא שייך להניחו שם יתנהו לאיזה צדקה ובאופן שלא ידעו כלל ולא יהיה לו שום הנאה אף לא הכרת טובה משום אדם. והנני אביך אוהבך בלוי"ג.

משה פיינשטיין

סימן ס

מלאכה הנעשית בשבת ע"י שיעון שבת

בעה"י כ' סבת תשל"ו.

מע"כ נכדי אהובי וחביבי מוהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א.

הנה בדבר שע"י חשמל (ענין העלעקטרי) אפשר ע"י מורה שעות הנעשה לכך שיעמידנו בע"ש באופן שיתחיל לבשל למחר ביום חשבת כשעה לפני זמן האכילה, אשר אחיך נכדי היקר אהרן ברוך שליט"א שואל, הנה לענ"ד פשוט שאסור להתיר זה דהרי ע"י מורה שעות כזה יכולים לעשות כל המלאכות בשבת ובכל בתי החרושת (פעקטעריס) ואין לך ולזול גדול לשבת מזה, וברור שאם היה זה בזמן התנאים והאמוראים הי' אוסרין זה, כמו שאסרו אמירה לעכו"ם מטעם זה, וגם אולי הוא ממלא בכלל איסור זה דאסרו אמירה לעכו"ם, דאסרו כל מלאכה הנעשית בשביל ישראל מצד אמירת ישראל וכ"ש מצד מעשה ישראל. ול"ד למה שמותר להעמיד קדרה ע"ג האש אפילו רגע אחת קודם השבת שיתבשל בשבת ולא אסרו רבנן כשליכא חשש חתוי בשבת דף י"ח ע"ב, דהוא משום דכל מלאכה דעושה האדם במלאכת בשול הוא העמדת הקדרה ע"ג האש דבעצם הבשול אינו עושה האדם, ולכן בהעמדתו הקדרה ע"ג האש בע"ש הוא כגמר האדם כל מעשיו במלאכה זו דבשול ולא שייך לאסור על מה שעושה שוב האש, אבל היכא שעדיין לא שייך להחשיב כנעשה המלאכה כהא דהעמיד בע"ש את המורה שעות שיתחיל

ס"ה שלשה ועשרים אלף דאלארן וגם נתתי לו זכות באסם (בארן) שלי להניח יום את התבואה והשחת שיקצור ונתן לי או"ג חמשה דאלארן והמותר זקפתי עליו במלוה וישלם לי בעד ארבעה אחוזה (פרעצענט) לריבית בעד שנה שהם ס"ה תשעה מאות ועשרים דאלארן. וגם התחייב להחזיק אותי לעולם כל זמן שארצה שאהיה מנהל עסק המשק של הקרקע הנ"ל במקח ארבעה אלפים דאלארן לשנה ויהיה מחוייב לי ס"ה עם הריבית ארבעה אלפים ותשע מאות ועשרים דאלארן לשנה ואחרי שישלם לי את הכ"ג אלף שחייב לי יהיה מחוייב לי רק בעד מלאכתי שאינו רשאי לסלקני סך ארבעה אלפים דאלארן לשנה. גם התנתי עמו שמחוייב להניח את בהמותי כמה שיהיו לי לרעות בקרקע המשק הנ"ל שמכרתי לו. והקנתי לו הקרקע והמטלטלין הנ"ל בכסף האר"ג שנתן לי והמטלטלין גם אג"ק הנ"ל וגם בקנא"ס במנא דכשר למקניא ב"י וגם נעשה בינינו תקיעת כף על כל הנ"ל והרשות ביד הקונה הנ"ל להעתיק שטר זה בשפת המדינה ולהעלותו בערכאותיהם ע"פ חוקי המדינה על חשבוננו ואה"ל מחוייב לחתום עליו בלי שום דחוי וע"ו באתי עה"ת ביום ..., שנת ... פה ...

סימן נט

רבית מבאנק של גויים עבור שבת ויר"ט

בע"ה.

מע"כ בני חביבי הרב הגאון מוהר"ר דוד פיינשטיין שליט"א.

בדבר מה שנתחדש עכשיו שהבאנק משלם ריבית לפי סך הימים שהיו המעות בהבאנק, שא"כ הרי יש לאסור מליטול ריבית עבור ימי שבת וימים טובים מאיסור שכר שבת כדאיתא במג"א סימן ש"ו סק"ו, יפה כתבת דכיון דהם חושבין יום מחצות הלילה עד חצות הלילה שלכן חזו התשלומין דריבית עבור שעות דחול ג"כ שהוא בהבלעה דשעות של חול ממוצאי שבת עד חצות הלילה, אבל כששבת ויר"ט סמוכין דהוא בין שיו"ט חל בע"ש בין שיו"ט הוא במוצאי שבת יש לאסור מליטול בעד יום הראשון דמתחיל אצלם בחצות לילה ונמשך עד חצות לילה השני, דהרי בין השעות שהן משבת אסורין ובין השעות שהן מיר"ט אסורין, אבל הריבית בעד יום השני מותר דהרי איכא שעות אחרונות דהן חול. ובשני יו"ט של גליות מסתבר דכיון דעשו לדין יו"ט שני בדין ספק דהא ביצה שנולדה בזה מותרת בזה לרב בביצה דף ד' והלכה כמותו, א"כ לא שייך לאסור שכר יו"ט בפועל ששמר שני הימים

והגאון הארץ לבי שם אחרי אשר כתב ענה לקבל שבת על חנאי, אם הלכה כהגאונים דביכ"ש הוא מהתחלת השקיעה מקבל עליו חיוב קודם השקיעה חוספות שבת, ואם הלכה כר"ת דביכ"ש אינו מתחיל עד ג' מילין ורביע אחרי השקיעה הוא מקבל חוספת קודם דביכ"ש של ר"ת, וזוהי יכול להחפול מנחה דלענין מנחה והיו דרבנן הלכה כדברי המוקל. — וזוהי כתב הגם מי שמדליק נרות בעצמו ורוצה ללכת לדעת כה"ג דבהדלקה חשוב קבלת שבת יכול ג"כ להחנות כח"ל ויכול להחפול מנחה אח"כ, דעיקר סברת כה"ג משום דמכרך להדליק נר של שבת לריך נקבל שבת חיוב, וגם דאמרו חז"ל ובלבד שלא יקדים ושלל יאחר, וכשאינו מקבל שבת חיוב הוא הכרחי קודם דקודם, כמו דאסור לנרץ להכניס הפילון קודם שמיניחו עג הזרוע, אמנם כשמקבל שבת על חנאי שפיר חל עליו המצוה להדליק מיד מלך ספד"א ושפיר היו עובר לעשייתו. — וכתב עוד דיוכל להחנות כן פעם אחד על כל ימי חייו עכ"ל. — והרי אנן גררר הרגיש בספיקתו הא' של כהדר"ג כמו שמדליק נרות במקדש דלרין נקבל שבת, דע"י החנאי הנ"ל יכול להחפול מנחה אח"כ כח"ל.

וא"כ לכאורה נפסעה זוהי ג' שאלות של כח"ה מחי שליט"א, אבל לא נחא דעתי זוהי, שבנוגע לירושלים נחקבלה שיטת הגאונים להלכה למעשה אף לקולא בענין סוף שיטור של דביכ"ש להחשב אחר"כ למלאכה במוש"ק, וכן לענין נולד בליל ש"ק לענין מילה בש"ק, ואף למאן דמחמיר גם לשיטת ר"ת, אבל לא לקולא, וקשה לומר חנאי זוהי, אבל מ"מ י"ל דלמאן דמיקל לגבי מנחה שוב מהני החנאי, אבל בודאי לאנשי ירושלים שקבלו עליהם כשיטת הגאונים אף להקל לענין מלאכה במוש"ק ומילה בש"ק ל"ש זוהי שוב חנאי, ואף בנוגע לענין שאלת מנחה אחרי השקיעה כמה נזכרים להחפול מנחה קודם השקיעה, אף בודאי שייך בהו ספיקתו הא' של כהדר"ג מחי שליט"א הנ"ל.

אבל שוב מאלנו הקנה לבי הספיקות בנא שום חנאי, בדברי הגאון בארץ לבי שם, דבנוגע לספיקתו הכי הביא שם מדברי הפרמ"ג דהיכא דאינו מקבל שבת בפירוש אף שחל עליו שבת מותר להחפול מנחה, דהנה על מה דאיתא (בס"י רס"ג סעי' ע"ו) דאם לא אמר צרכו עס הוצור מותר לילך לצית אחר ולהחפול מנחה, הקשה הפרמ"ג הא בעי"כ חל עליו שבת כדאיתא (שם סעי' י"ב) כיון שקבלו עליהם רוב הקהל שבת, והיו דכינו דוקא לענין מלאכה ולא לענין הפילה, וי"ל דדוקא באמירת צרכו היו שבת גם לענין הפילה, וא"כ

שפיר יוכל להחפול מנחה אף שכבר קיבל שבת בלג עי"ש.

אולם בנוגע להיכא דמקבל שבת בהדלקה הרי מבואר במג"א דלרין להחפול מנחה קודם, וכתב שם בארץ לבי דיש ענה להחנות בפירוש שאינו מקבל שבת בהדלקה, ואחר זמן מה יקבל שבת בלג עכ"ל, וגררר כוונתו דאף שאינו מקבל שבת בהדלקה מ"מ אם חיוב אחר הדלקה מקבל שבת ל"ה בכלל דלא יקדים, אמנם זוהי גררר בנוגע להמנהג בירושלים — שכל העיר מדליקין נרות ארבעים מינוטין לפני השקיעה, — כדברי כהדר"ג מחי שליט"א, כיון דמבואר בש"ע העט"ס דלא יקדים שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת כמבואר שם (ס"ד), א"כ כיון שכל העיר מדליקין אז הרי ניכר שהדליק לכבוד שבת אף שלא קיבל שבת בהדלקה ומותר להחפול מנחה אח"כ, וביותר לפי מה שזכרתי בארץ לבי שם, דכ"ז רק להתחילה, דדוקא צרכו אמרין דמי שאמר צרכו עס הוצור אסור לו להחפול מנחה דכבר קבלה לשבת, אבל לא בהדלקה נרות, דא"כ יוקשה מהא דאיתא (בס"י רס"ג ס"ג) דאם הוא אנוס ויכול להחפול הפילה של מוש"ש מצע"י מפלג המנחה ואש"ג דעדיין שבת גמור מה"ת ואסור במלאכה מדאירייתא עד הלילה, מ"מ מלי להחפול הפילה חול, א"כ ק"י הוא דהתם מבדיל בהפילה, מכש"כ כאן אף דכבר קיבל שבת, אבל אינו מזכיר בהפילה שום דבר של חול להדיא, רק דאומר ו"ת צרכו דמדינא גם בשבת היה לרין להחפול י"ת, ומשום טורח שבת לא אטרחו בו רבנן כדאיתא במ"ס ברכות (דכ"א ע"א) ואין ניכר שהוא הפילה חול רק בשבילה כמה שאינו מזכיר של שבת, ואף דלקמן אין מחמירין רק באנוס היינו להתחילה, משא"כ בדיעבד דכבר קיבל שבת, אין לך אנוס גדול מה ורחוי להחיר לו להחפול מנחה, והמג"א קאי על להתחילה, אבל בדיעבד אם הדליק ולא החפול מנחה קודם, שפיר י"ל דיוכל להחפול אח"כ מנחה עכ"ל.

וא"כ כיון דכל הענין דאין להחפול מנחה אחרי קבלת שבת בהדלקה נרות היו רק ענין להתחלה, שפיר י"ל דבענין מנהג ירושלים אין לחוש לזה מספס שכבר כהדר"ג מחי שליט"א הנ"ל.

והנהי כוהנ זה כאן מחוסר ספרים ספרים אצל הנני זה רק באומרי ודברי פי חכם — כהדר"ג שליט"א — חן.

ידידו דשח"צ כה"י מחי ארכנו ללח.

יצחק יעקב ור"ס

סימן כא

בנדון אם מותר לעורך דין להיות שותף בפירמא של עורכי דין נכרים וביניהם מומר מחלל שבת

תשובה

מקודם נדן היכא דכולם נכרים, דהנה ראיתי מעשה רב שכתירו לעורך דין אי חרדי לכוין שותף בפירמא כח"ל, ורק שיתנה היכודי שאינו לרין לעבוד בשבת ויו"ע, והוא עפ"י הרמ"א (ס"י רמ"ה סעי' א') ח"ל וי"א שכל זה לא מיירי אלא בשותפות

אור ליום ג' תולדות תשכ"ט לפ"ק.
נשאלתי ע"י טלפון מהרה"ג דניאל לוי מגייטסהפאד ובעת רב בציריך יצ"ו.
ע"ד אם מותר לעורך דין להיות שותף בפירמא של עורכי דין שרובם נכרים וישראל אחד מומר לחלל שבת.

ספר שו"ת יציב ב"ש בבית הדין מלך ארצות ישראל

תקנה שלא יפסיד ממונו, א"נ במי שחייב לו השר מעות וקונה המכס כדי להציל החוב מידו, אבל לקנות מכס להדיא לא שרינן ליה משום הרוחה ומיהו אפשר דבשעת קניה שרי דהא לא עביר איסורא ולכי מטי שבת כיון דכבר קניו הוא שרי להשכיר לעכו"ם בקבולת לקבל לו המכס משום פסידא. והנה שני הפירושים של הב"י הנ"ל לא היוזכרו לא בשו"ע ולא בנושאי כליו. אולם בערוך השלחן (שם סעיף טז) הביא רק דברי הפ"י השני בב"י, וכתב שם ח"ל: ושמא תאמר לא היה לו לקבל המכס כלל דאינו כן, שהרי בשעת קבלת העסק מקבל בהירה וכשתגיע שבת הרי יש לו הוצק גדול (ב"י), ועוד דא"כ ינעלו כל העסקים בפנינו וא"א לעמוד בזה וכו'. [ויעיין הר צבי יו"ד סימן קיג שכתב שם רבינו ח"ל: מדברי הש"ד מבואר שאינו מסכים להתיר אלא בהפסד מרובה וכו', ואעפ"י שזה כמניעת הרוחה, מ"מ בזמנינו קשה מאד למצוא מקור לפרנסה ויש לדון דהוי כהפסד מרובה וכו', עיי"ש].

סימן קכא

נוסח חוזה שותפות של ישראל ונכרי לגבי שבת

בתשובה לשאלתו ע"ד יהודי וידי שמים שמסדר בית חרושת עם שותף נכרי, ומבקש לסדר לו שטר מכירה באופן ששותפו הנכרי ישא ויתן ביום ש"ק ויחזיק.

הנה, יסוד היתר הוא שחוזה השותפות יהא נעשה ע"י חלוקת ימים, שבימי השבתות ויו"ט יהא הבית חרושת, הבית וכל הכלים, קנויים להגוי, שמתחילת השותפות כך נעשה באופן המועיל, שבימי השבת ויו"ט כל המסחר, הבית והכלים, של הגוי הם, והגוי עובד בעצמו או ע"י פועלים המושכרים לו על ימים האלה.

ולכן צריך שבתחילת השותפות יסודר כך, אבל אם היה ביניהם קשר שותפות סתם, שלא היה מפורש זכותו של הגוי בשבת ויו"ט, צריכין לבטל אותו כתב השותפות ולעשותו מחדש ע"פ התנאים שנקבעו להיתר עבודה בשבת ויו"ט.

וכפי שאני רואה במכתבו, עדיין לא נעשה שום חוזה ביניהם ולכן אני רושם נוסח שטר השותפות:

„אנחנו החו"מ נכנסים בעסק שותפות של בית חרושת על פי תנאים שיפורטו להלן:

(א) חלק אחד שהוא שביעית ומחצה יקנה מעכשיו הגוי ויהא יהיה שלו בזמן מיוחד, דהיינו, בכל ערב שבת שתי שעות קודם שקיעת החמה יהיה חלק שביעית ומחצה שלו עד עובר השבת ושתי שעות אחריו במוצאי שבת, זמן זה יהיה בית החרושת כולו ברשותו לבדו למכור ולקנות וכן בכל שבת ושבת הפועלים הגויים יהיו בכל משך הזמן שכירים להגוי בלבד, ולעומת זה זמן כזה יהיה חלק שבע ומחצה מכל השייך לבית החרושת להשותף היהודי השני, ושאר ימי השבוע דהיינו חמשת חלקי שביעית של

בית חרושת יהיו משותפים לשני השותפים חלק כחלק, וכל הכניות שיעשה כל צד בזמן שבת החרושת עומד כולו ברשותו לבדו ושתיו ביניהם שכל צד יקבל שכר טרחו ועמלו שעשה בזמנו לטובת השותפות, ותנאי שכזה יעשו גם בימים טובים שבזמן שהיהודי אסור במלאכה יהיה או כל בית החרושת ברשותו של צד השני והיהודי יקח לו כנגדו יום אחר שבת החרושת יעמוד ברשותו כנגד הזמן שעמד ברשות הגוי וכל אחד יקבל שכר טרחה ועמל לבסוף על טרחתו שהכניס לבית החרושת."

אני חושב שכת"ר יעיין היטב בזה וידע מה שיש להוסיף או לגרוע.

על החוזה יחתמו שני השותפים, ואם ישכרו בית לבית חרושת המשותף, ירשם בחוזה של המשכיר שהוא הזכיר את הבית לשני השותפים ע"פ התנאים שהם השתוו ביניהם בחוזה שלהם.

אני מזכיר שנית, שבחוזה השותפות יהיה מפורש שהפועלים הגויים הם פועלים שכירים בשבת ויו"ט להגוי השותף היחיד לבד, כי היהודי אין לו שום בעלות בשבת ויו"ט על בית החרושת.

וע"ד הכנסת כלה בתוך יב"ח לאבלו, בודאי אין כדאי לדחות, והעיקר הוא שלא ישב האבל בתוך הכסובים, אבל להכנס במקום שיש קול זמרה אין חשש.

סימן קכב

חוזה שותפות בבית חרושת לענין שבת

(א) שותפי בית חרושת הגוי הם הא'... והאשה... ע"פ התנאים דלהלן: האשה... שתקרא בשם צד א' מקימה בית חרושת לגרביים בעיר בשותפות עם ה'... שיקרא להלן צד השני, ומתחייבת להכניס לבית החרושת הגוי כל הציד הדרוש לבית החרושת הגוי וגם חומרי גלם וכל הנדרש לתעשייה.

(ב) חלקי השותפין בבית החרושת אינם שווים, אלא חלק אחד שהוא בערך חמשה חלקי שביעיות ומחצה יהא שייך להשותף הנכרא צד ראשון, צד השני דהיינו שותף השני יזכה בחלק אחד שהוא שביעית ומחצה.

(ג) עם חתימת החוזה יחול זכות קנינו של כל אחד מהשותפין, השותף המכונה צד השני יזכה בחלקו שביעית ומחצה ונזקף עליו חוב בסכום המחיר שיעלה על חלקו ע"פ שמאים מומחים.

(ד) אם לא ישלם את המחיר העולה לחלקו זה לא יעכב הסגין אלא שנוקף עליו חוב שחייב לשלם לצד הראשון את מחיר חלקו קודם שתתפרק השותפות.

(ה) בסדרי העבודה הותנה תנאי מפורש מתחלת השותפות, שכל המלאכות שבכל משך השותפות בכל שבוע ושבוע משתי שעות שבע ע"ש קודם הלילה (ליל ס"ק), ובליל ש"ק ויום ש"ק עד שני שעות במוצאי ש"ק בתחלת הלילה יהיו כל

עבודות בית החרושת הנו' מוטלים על צד השני, ולא על צד א'.

(ו) מלבד שבתות השנה כן יהיה בכל הימים טובים לישראל, ימים האסורים לישראל במלאכה, בימים האלה יהיו מוטלים כל עבודות בית החרושת מן ב' שעות בעיר"ט קודם הלילה עד עבור ימי היו"ט וחה"מ עד ב' שעות בתחלת ליל מוצאי יו"ט, כל משך זמן זה יהיו מוטלים כל המלאכות על צד ב' ולא על צד א'.

(ז) בעד עמלו בזמן הגוי יטול בריוח העסק בגמר משך השותפות.

(ח) כשאר ימי החול שבתוך משך זמן השותפות, יהיה חל כל שיעבוד המלאכות והעבודות על צד הראשון הגוי ולא על צד השני וצד הראשון יטול בריוח העסק במשך השותפות.

(ט) כל הפועלים הנכרים העובדים בעסק בית החרושת הגוי בימי שבת ויו"ט אינם מושכרים לצד הראשון אלא לצד השני בלבד.

(י) וכן כל הקניות שיקנו בעתיד במשך זמן השותפות לשם בית חרושת הגוי מתחלת קנייתם יקנו לשם השותפין, שמעיקרא יזכה כל אחד לפי חלקו בהשותפות, דהיינו שצד הראשון יזכה חמשת חלקי שביעיות ומהצד שיהיה שלו להשתמש בעסק השותפות בימי החול בזמן שאין איסור מלאכה לישראל, וחלק שביעית אחד ומהצד יזכה בו הצד השני להשתמש בהם לחלקו במשך הימים המקודשים לישראל האסורים במלאכה, וזכיותו של צד השני בכל זמן הקניה הוא ג"כ שבוה מהחייב לשלם מהיר הקניה העולה לחלקו ונוסף עליו בחוב מלוה שישלם במשך ימי השותפות, והצד הראשון יקבל שכר עמלו וטרחתו סך...

סימן קכג

להקנות מניה מהעסק לאחד מהעובדים הנכרים שיעבוד בשבת ע"ד עצמו

מש"כ מע"כ ר"ת ר"ת בעדוה ע"פ דברי הרמ"א או"ח (סימן רמח כ"ה א') ייבול הישראל לתת מניה אחת מעסקיו לאחד העובדים ולומר לו שכל דעת עצמו יכול לעבוד, ומותר הוא עפ"י הרמ"א.

הנה דינו של הרמ"א אינו דרך פשוטה כלל, דהרי זהו איבעיא דלא איפשיטא בגמרא ע"ז (דף כב ע"א), שהמחבר בשו"ע סתם כהרמב"ם דנקטינן לחומרא והרמ"א מחיר רק בהפסד גדול ואומר דיש מתירין בדיעבד. ולכן ג"ל דבהפסד גדול יש לסמוך עליהו והיינו על השכר שכבר עבר אבל אינו אומר להחיר לעשות כן לכתחילה ולהמיר. גם עיקר הנדון לא דמי לדברי הרמ"א דמיירי שהם שותפין שוין בגוף העסק והגוי עבד מעצמו ביום השבת ואח"כ חלקו סתם, דאמרינן שהגוי לא עבד בשליחותו של הישראל, ומה שלא נטל אלא חצי הרווח בעד יום השבת, מתנה הוא

נזמן אח"כ להישראל. משא"כ בנידון דידן הרי הגוי הוא שכיר יום אצל הישראל לעבוד, ומה שהישראל יאמר לו שע"ד עצמו יכול לעבוד, הרי"ז כאומר לגוי ביום השבת שיעבוד לטובת הישראל ע"ד עצמו, ואיך שייך לומר על דעת עצמו בו בזמן שהישראל משלם לו בעד העבודה.

ול"י נראה דהדרך להתיר הוא עפ"י הרמ"א בסימן רמג אבל לא מסעיף א אלא מסוף סעיף ג, שכתב ואם ירצה להשכיר לעכו"ם חלקו בשבת או לשוכרו בקיבולת שרי. ולפי"ז גם בנ"ד יתנה עם הגוי שעל יום השבת הוא משכיר לו כל העסק לתמיד שיעבוד אצלו בש"ק יכעוד זה יקבל כך וכך אחוים מהריוח של אותו יום. וכע"ז כתב הנודע ביהודא (תניא, או"ח סימן כט).

סימן קכד

שותפות עם מחלל שבת

מ"ד השאלה אם יש איזה דרך היתר לאדם אשר לעשות בשותפות מסחר וקנין עם עבריינים, מהללי שבת בפריהיאל, וקיים חשש שהשיתף יעסוק בשבת.

הנה, למעשה כת"ר בעצמו מסיק שאינו רואה בזה שום דרך היתר. אבל לחבת הקדש הנני להעיר איזה הערות על דברי כת"ר שכתב בענין זה.

כ"ה שכתב כת"ר ליישב מה שהקשה הב"י (סימן רמד) על הרמב"ן דלשון לא יעשה מוכיח שהיא דרשא גמורה, ולזה מתרץ כת"ר, דלענין ישראל הוא באמת דרשא גמורה. אבל לענין עכו"ם הוי אסמכתא.

כנראה שאגב שיטפיה לא דקדק היטב בלשון הב"י, כי באמת בסימן רמד לא הביא הב"י כלל את דברי הרמב"ן והביא רק את דברי הסמ"ג, וגם על הסמ"ג לא הקשה הב"י כלל שום קושיא לאחר שהעתיק את דברי הסמ"ג כלשונו ממש בס' הסמ"ג, והסמ"ג בעצמו איהו מוה"ב לה ואיהו מפרק לה, מתחלה מצדד לומר דדברי המכילתא הם רק אסמכתא מדרבנן. ואח"כ אומר דלשון יעשה יורה קצת שהוא דרשא גמורה. אבל הב"י לא הוסיף בזה דבר וא"כ מוכח דהסמ"ג שהובא בב"י (סימן רמד), לא סבירא ליה חלקו של כת"ר, מכיון שהוא בעצמו מוכיח בלשון יעשה דאינו אסמכתא, הרי דלא ניתא ליה לחלק בין ע"י ישראל ובין ע"י עכו"ם. גם מצד עצמו קשה לחלק, ואם נאמר דלשון יעשה יורה לאסור ע"י אחר, שוב אין לחלק ולומר דקרא לאסור דוקא ע"י ישראל.

ומה שמצדד לפרש דברי המכילתא דדריש לעבור בל"ח כשעושה מלאכה ע"י אחרים -- ע"פ שיטת ריטב"א דבשוגג נמי אין שליח לדבר עבירה. וקמ"ל קרא דבאיסור דבשבת ויו"ט יש שליח לדבר עבירה בשוגג.

הנה נראה דלריטב"א דס"ל דגם בשוגג אשילד"ע, סברתו דאין לחלק בין שוגג למזיד לענין שלוחות, וא"כ מה"ת - נחלק בין הדבקים ונאמר דהך לא יעשה לרבות

סימן כג

בעה"ח,

בבד יודינו הרב הגאון בן טובים וגדולים
וכו' בש"ח מוה"ר אברהם יפה שלזינגר
שליט"א אב"ד קבר גענף.

אחדש"ט וש"ח בזהב, יקרתו קבלתי ולרוב בערדה
אשכ"ח רק הנוגע לדינא.

אשר שאל באיש יהודי מפורסם יש לו עסק בנק
בקהלכס ונפשה שותף עם הצנח הממלכתי
הגרמני וע"ז מוכרת הוא לבשאייר את הבנק פתוח
בשבת, והביא מש"ע או"ח סימן רמ"ד ס"ו שאם
יש לגוי ריווח שייך לומר אדעתא דנפשי קא עבד
והעיר מאחז אחרונים שיעזו להתרחק מחללה
ובפרט דברי מנחם הכה"מ או"ח סימן רמ"ד יעשה.
הנה עלינו לדון כאן על ענין השותפות אם שייך
כאן נדון המראית עין, ואם לא שייך אם
מוחר לישראל להנות מרווחי שבת, בהיתר שיחפית
גוי אין מה לדבר כרי מביאר הוא בע"ז כ"צ
ובאו"ח סימן רמ"ה דישאל שותף עם גוי אין כאן
איסור על ענין השותפות, ואין אנו חוששים למראית
עין כמש"כ שם מג"א ס"ק א' וס"ק ב' ועממא
כיון דהגוי שותף באמת בדבר ידוע וליכא חשש מ"ב,
אמנם יראה דאח"כ בזה"ל ג' מיני שותפות, א'
שותפות גלוי שכל יודעים שגם לגוי חלק בעסק
הוא המבואר בשו"ע סימן רמ"ה ובש"ס ה"ל, דאין
חשש מ"ב, ב' שותפות סמוי מן העין דהעיקר נקרא
על שם הגוי כדשיטת טובא דהגוי הוא בעל העסק
והישראל משקיף כספו כדי לחלוק עמו ברווחים בזה
כ"ש דמוחר ואין כאן מ"ב, ועיין כו"ב בחשבות
מהר"ם שיק או"ח סימן ל"ט, ג' שותפות סמוי מן
העין דהעסק נקרא על שם ישראל, והגוי הוא השותף
המשאלי, בזה פשוטא דאיכא משום איסור מראית
עין, וכן אם היה העסק שנים הרבה של ישראל
לבד וכל השלטים וכל הפרסומים ומודעות בזה הכל
מפורסם ע"ש ישראל קשה לבעל מראית עין גם אם
הגוי נכנס לשותפות בגלוי עד שיפרסם הדבר
באמת שמעשה עסק זה הוא שותפות גוי וכן
נכתב על הפירמא, וחלוקת רווחים במקום דליכא
מ"ש הלא מבואר היטב ס"י רמ"ה היכא דהתנו והיכא
דלא התנו.

אמנם המדובר הקשה בזה שאם הגדון שלפנינו הוא
באחד מהאופנים שאיכא איסור מראית עין,
שאלו אנו לריכים להיתר השו"ע והרמ"א סימן רמ"ד
כ"ו ורמ"ה ס"ג ברמ"א, ימש"כ הרמ"א שם דכ"ש
הוא בשותפות עכו"ם, היינו בשותפות עכו"ם דליכא
מ"ש, אבל בשותפות עכו"ם דאיכא מ"ש אינו כ"ש,
וחלק זה הוא מה שגדולי עולם החרחקו כ"כ ממנו
להחיר חלק מ"ש חלול שבת קודש, ובאמת קשה

לי להדקק לזה, ולני אומר לי דכל מה שהחירו
משום הפסד היינו שאם יפסיד ישגור מעה לחם
שלו או כו"ב הפסד הנוכח לפרנסתו, אבל מה
שעושים כמה עשירים כהיום שיש להם עשרות
עסקים ושוחפות כאלה אע"פ שהם כבר גבורים
גדולים בעמם כידוע אלא שרואים להרבות הונם
מאד ומכניסין עצמם כל פעם לפוד עסק גדול מאד,
שגורם להם לנגוע בש"ק עבור נפסם של ישראל,
ורואים להשחמש בהיתר הפסד מרובה, בזה בענייני
הענין לא נכנס כמה שהחירו באו"ח שם סו"ס
רמ"ד, וידוק ומנוסה שכל אלו שמחפשים להם היתר
בנוגע לשבת בחילתן מחחרעין בסופן, כאשר כ"י
גם טובא אליו עם אחד הגבורים בעמי יודי שלו
שיאל נקי מנכסיו ע"ז ר"ל, אמנם במזבן אם ליכא
השם מ"ע כ"ל, בזה אפשר למלא היתר ע"פ המביאר
סימן רמ"ה, ובכל כ"ל ילך כ"ח בטח דרכו.
שמחתי לראות מחיר מכהבי כי יושב ב"ה איהן
במישבי החדש בן יפזרבו ה' הטוב בזמני
אנחנו להעמיד דת על חלו ולקדש שם שמים.
והרני יודכם עוז דושי"ח — מלפא לישועה קרובה.

סימן כד

כ"י אייר תשל"ד לפ"ק.

בבד יודי היקר הרב הגאון האדוק וכו'
בש"ח מוה"ר בנימין זילבר שליט"א
בעמח"ס חשיבים ויקרים.

אחדש"ט וש"ח בזהב.

יקרתו קבלתי עם השגותיו לדינא על מש"כ בעניי
בחסבות שצט הלוי או"ח ס"י י"א וי"ב בענין
הדלקת נר שבת.

הנה דעת כ"ח שהדלקת נר בשאר חדרים מלבד
במקום שאוכלים, הוא ג"כ מעיקר הדין
ויכולים לבדק עליו, ואם כ"י דולק מע"ש לריבון מן
הדין לכביתו ולהדליקו שוב, ע"ד שמבואר בחוס'
שבת כ"ה ע"ב ובאשכנזים ובשו"ע ס"י רס"ג בעיקר
כד של שבת, ולדעתו אינו כן, ועכ"פ אינו כן לכ"ע.
הנה עיקר הויז זה להדליק גם בשאר חדרים אינו
מחזיר לא צורך ס"י רס"ג ולא בשו"ע, דמש"כ
בשו"ע ס"י ו' אבל מי שהוא אלא אשתו א"ל להדליק
בחדרו ולבדק, מהפסד היעז דאינו חייב גם בהדלקה
ובמש"כ ח"ר שם בשם הפלגו והתפצ"ץ אשר הם
מקור הלכה זאת, כמש"כ במש"מ ס"י ח"י"ט, ואף
בשני המדרכי אינו משמע כן קלח, כבר יש זה
בא"ר, ועכ"פ בכל זו ותפצ"ץ מפורש דליכא גם גדר
הדלקה.

אלא דהמג"א ס"ק א' העתיק ממע"מ ומכרש"ל
וח"ל וידליק בכל החדרים שהולך שם, וכנה ז"ל